

Høringsnotat

Sivilavdelingen

Dato: 17. januar 2024

Saksnr: 24/311

Høringsfrist: 1. mars 2024

Forslag til endringer i rettsgebyrloven (justeringer av multiplikatorer og gebyr for forliksklager og forkynnelser)

1 Høringsnotatets hovedinnhold

Justis- og beredskapsdepartementet foreslår å justere multiplikatorer og gebyr for behandling av saker i forliksrådet, og for forkynnelser av betalingsoppfordringer etter konkursloven § 63, slik at gebyrene tilsvarer de gjennomsnittlige kostnadene staten har ved å produsere de aktuelle tjenestene (selvkost).

Både statens gjennomsnittlige kostnader og størrelsen på rettsgebyret endres over tid. Det innebærer at multiplikatoren som brukes ved beregningen av gebyrene, se nedenfor, må endres fra tid til annen. Nå er det aktuelt med en oppjustering.

Gebyrene tar utgangspunkt i rettsgebyret (R) som er på 1 277 kroner fra 1. januar 2024, jf. forskrift om rettsgebyr § 2-1. R er et grunngebyr og danner utgangspunktet for beregning av betaling for visse offentlige tjenester. Gebyrene beregnes ved formelen «multiplikator ganger R».

Departementet legger opp til at lovendringene skal tre i kraft i første halvår 2024.

2 Gjeldende rett

2.1 Generelle bestemmelser om gebyr

I Finansdepartementets rundskriv R-112/15 «Bestemmelser om statlig gebyr- og avgiftsfinansiering» fremkommer det at det er et mål at betalingen ikke skal overstige de gjennomsnittlige kostnadene staten har ved å produsere de aktuelle tjenestene, jf. rundskrivet punkt 3.2.2 nr. 1. Samtidig bør betalingen fullt ut dekke kostnadene basert på kostnadseffektiv drift (selvkost), jf. punkt 3.2.2 nr. 2. For nærmere detaljer, se rundskrivet punkt 3.2.2 nr. 3-6. Gebyret skal altså som hovedregel dekke myndighetshandlingen fullt ut (selvkostprinsippet).

2.2 Reglene om rettsgebyret (R)

R utgjør 1 277 kroner fra 1. januar 2024, jf. rettsgebyrforskriften § 2-1. R ble innført i 1982 og blir endret fra tid til annen. Det følger av forarbeidene til rettsgebyrloven at det er lagt opp til et system hvor gebyrene knyttet til R vil tilsvare kostnadsdekning for tjenestene hvis grunngebyret blir regelmessig justert, og det tas sikte på årlige justeringer av R, jf. Prop. 15 L (2016–2017) punkt 3.4.

2.3 Reglene om multiplikator for gebyr ved forliksklage

Etter rettsgebyrloven § 7 første ledd, slik den lyder i dag, betales 1,1 R (1 405 kroner i 2024) for behandling av sak i forliksrådet. Dette er lavere enn selvkost, noe som tilsier en viss gebyrøking.

Gebyret for forliksklager påløper selv om saken senere blir trukket eller avvist, jf. rettsgebyrloven (LOV-1982-12-17-86) § 7 første ledd første punktum. Trekkes forliksklagen før pålegg om tilsvar eller innkalling er sendt innklagede, påløper imidlertid ikke gebyr, jf. annet ledd. Er gebyr allerede betalt, tilbakebetales dette. Det påløper ikke gebyr dersom en forliksklage blir avvist på grunn av manglende betaling av gebyr.

2.4 Reglene om multiplikator for gebyr for at hovedstevnevitne forkynner dokumenter

Etter rettsgebyrloven § 25 første ledd annet punktum, slik den lyder i dag, betales 0,4 R (511 kroner i 2024) for forkynnelse av betalingsoppfordring etter konkursloven 8. juni 1984 nr. 58 § 63. Det betales ikke gebyr for forkynnelser som er nødvendige etter loven eller for forkynnelser som er begjært av offentlig myndighet. Hvis forkynnelsen ikke er nødvendig etter loven og heller ikke begjært av offentlig myndighet, må man betale 0,5 R (639 kroner i 2024). Det betales gebyr for hver person dokumentet skal forkynnes for.

Størrelsen på gebyret for forkynnelse av betalingsoppfordring etter konkursloven 8. juni 1984 nr. 58 § 63, er lavere enn selvkost.

3 Nærmere om forslaget

Departementet foreslår å endre multiplikatorene for forliksklager og forkynnelser av betalingsoppfordring etter konkursloven 8. juni 1984 nr. 58 § 63, slik at gebyrene blir til selvkost. Størrelsen på rettsgebyret er fasttatt for 2024 til 1 277 kroner. For å nå målet om selvkost, må multiplikatorene endres.

Om gebyr for forliksklager

Etter Politidirektoratets beregninger koster det staten i gjennomsnitt om lag 1 967 kroner å behandle forliksklager (selvkost). Departementet legger dette beløpet til grunn. For at gebyret skal bli lik denne summen, må multiplikatoren settes til 1,54 R. Departementet foreslår derfor at gebyret settes til 1,54 R, dvs. 1 967 kroner per sak.

Etter gebyrøkningen, som blir på 562 kroner, vil kostnadene for forliksrådsbehandling fortsatt være lave sammenlignet med det det koster å behandle saker i de ordinære domstolene. Gebyrøkingen antas derfor ikke å påvirke bruken av forliksråd i særlig grad. Det dreier seg sjeldent om hyppige utgifter for den enkelte.

Om gebyr for forkynnelser

Etter Politidirektoratets beregninger koster det staten i gjennomsnitt om lag 639 kroner å forkynne en betalingsoppfordring etter konkursloven § 63 (selvkost). Departementet legger dette beløpet til grunn. For at gebyret skal bli lik denne summen, må multiplikatoren settes til 0,5 R. Departementet foreslår derfor at gebyret settes til 0,5 R, dvs. 639 kroner per sak.

Departementet mener at en gebyrøking på 128 kroner er moderat. Gebyrøkingen antas derfor ikke å påvirke bruken av forkynnelser i særlig grad. Dette antas også å gjelde i de tilfellene hvor gebyrene betales av de som tilhører en vanskeligstilt gruppe. Det dreier seg sjeldent om hyppige utgifter for den enkelte.

Når forkynnelsen ikke er nødvendig etter lovgivning og heller ikke er begjært av offentlig myndighet, er gebyret i dag 0,5 R hvilket utgjør selvkost. Det er derfor ikke nødvendig å endre det nå.

4 Økonomiske og administrative konsekvenser

Politidirektoratet har beregnet at en økning i gebyrene nevnt i pkt. 3 over vil gi en årlig økning i inntektene til statskassen på 22,4 mill. kroner. Det er tatt utgangspunkt i et anslag av antallet fremtidige saker basert på saksinngangen i 2022 og 2023.

5 Merknader til endringer i rettsgebyrloven

Til § 7

Første ledd gjelder gebyr for forliksklage. Gebyret for behandling av en sak i forliksrådet er i dag lavere enn selvkost, og multiplikatoren endres fra 1,1 R til 1,54 R.

Til § 25

Gebyret for forkynnelse av konkursvarsel etter rettsgebyrloven § 25 første ledd andre punktum er i dag under selvkost, og multiplikatoren endres fra 0,4 R til 0,5 R. For forkynnelser ved stevnevitne som ikke er nødvendig etter lovgivning og heller ikke er begjært av offentlig myndighet, gjøres ingen endringer når det gjelder gebyrets størrelse.

6 Forslag til lovendring

I lov 17. desember 1982 nr. 86 om rettsgebyr gjøres følgende endringer:

§ 7 første ledd første punktum skal lyde:

For behandling av en sak ved forliksrådet betales *1,54 ganger* rettsgebyret selv om forliksklagen senere blir trukket tilbake eller avvist.

§ 25 første ledd skal lyde:

Det offentlige dekker kostnadene for forkynnelse ved stevnevitne når slik forkynnelse er nødvendig etter lovgivningen eller begjært av offentlig myndighet. For forkynnelse av betalingsoppfordring etter konkursloven 8 juni 1984 nr. 58 § 63 betales likevel *0,5 ganger* rettsgebyret. For forkynnelse ved stevnevitne i andre tilfelle enn nevnt i første, jfr. annet punktum, betales 0,5 ganger av rettsgebyret. Det betales gebyr for hver person dokumentet skal forkynnes for.